

JAUME PORTA, RECTOR DE LA UNIVERSITAT DE LLEIDA

Text: ORIOL CORTACANS / Fotos: MIREIA MARGENAT

"La universitat petita té més prestigi"

La Universitat de Lleida-Estudi General celebra des d'enguany i fins al 2000 el 700 aniversari de la primera universitat catalana. El seu rector, Jaume Porta, en repassa l'època esplendorosa i n'avança els reptes de futur.

Aquesta setmana s'exposen al rectorat de la Universitat de Lleida (UdL) les maquetes que han optat al concurs per a fer la nova biblioteca del campus de la UdL. Es tracta d'un dels molts esdeveniments que es faran per commemorar el 700 aniversari del centre. Jaume Porta i Casanellas, el primer rector oficial de la Universitat, recuperada l'any 1991, ens parla del valor d'aquest centre, important en el passat i prestigiós en el present. Prova d'aquesta qualitat actual és que és la primera universitat catalana que ha fet el Llibre Blanc sobre Política de Professorat o també que és el primer centre català que signa un contracte-programa amb el Comissionat per a Universitats i Recerca. Però comencem des del principi.

La Corona d'Aragó s'incorpora al moviment universitari europeu al segle XII, al mateix temps que es crea Oxford, Cambridge o Salamanca. Abans, Jaume I va fer un primer intent de crear un estudi general a València, però no va quallar.

—Per què van escollir Lleida per crear el primer Estudi General de la Corona d'Aragó?

—A Lleida hi ha un antecedent de cultura islàmica, i també hi estan interessats els paers (regidors) de la ciutat. El papa Bonifaci VIII dóna la butlla de creació l'any 1297 i Jaume II decideix el 1300 a Saragossa que sigui Lleida on s'implanti aquest Estudi General. Per això hem agafat aquest període que va de 1297 al 2000 per celebrar tota la commemoració.

—Quina és la importància de la UdL en l'època medieval?

—A Lleida eren importants el dret, la teologia i la medicina. Arnau de Vilanova dóna les directrius per crear els estudis de medicina, que són els primers que reben, al segle XIV, el privilegi de dissecar cadàvers d'ajusticiats. Això fa que els estudis d'anatomia hi avancin considerablement. Després, pel que fa als estudis de teologia, un dels impulsors d'aquesta càtedra

va ser Alfons de Borja, el que seria el papa Calixt III. Hi van fer, a més, de professors els dos germans Ferrer, Vicent i Bonifaci. Igualment s'han de destacar els importants juristes de l'Estudi, responsables del desenvolupament de la teoria del pactisme com a forma de govern. És una època d'esplendor molt gran.

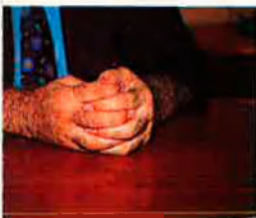
—El fet que durant els primers cinquanta anys l'Estudi tingués l'exclusivitat en l'ensenyament superior va enfortir molt l'eix Lleida-València?

—Lògicament, s'exportaven teòlegs, metges i juristes a tota la Corona d'Aragó. Després, quan es van crear els Estudis d'Osca, Perpinyà i Barcelona, la influència es va perdre. Quant al rector, se'n tornaven catalans i valencians.

—Per què creu que l'Estudi perd ràpidament el seu pes quan sorgeixen altres universitats?

—L'Estudi General de Lleida va tenir dificultats econòmiques importants. Depenia bastant de l'ajuntament de Lleida i vivia d'impostos locals, un dels quals era l'impost del vi. Amb això, però, no es va aconseguir que la Universitat tingués més recursos, sinó més aviat que la gent de Lleida fos abstèmia. Pagaven pocs impostos o bé no bevien. A part d'això, a partir del segle XVI el moviment

"Durant els primers 50 anys, l'Estudi General de Lleida exportava teòlegs, metges i juristes a tota la Corona d'Aragó. Quan es van crear els Estudis d'Osca, Perpinyà i Barcelona, la influència de Lleida es perdé."

intel·lectual que procedia d'Europa, de l'obra de Lluís Vives, s'interromp en totes les universitats espanyoles. Aleshores hi ha moments en què l'Estudi General passa pel que passen totes les universitats, una època de grisor i de poca activitat intel·lectual.

—*Què significa per a Lleida el tancament de l'Estudi l'any 1717 amb el decret de Nova Planta?*

—Més que una pèrdua de tipus acadèmic, va ser important en l'àmbit polític pel fet que es van tancar una sèrie d'institucions com la Universitat o la Paeria. D'altra banda al segle XVIII l'Estudi no era una universitat brillant com, per exemple, Salamanca.

—*Actualment hi ha una relació estreta entre Universitat i societat lleidatana?*

—Sí, hi ha una relació molt estreta, ja que la UdL representa un 10% de la població de la ciutat i és que des del principi vam voler integrar la universitat al teixit urbà. A part d'aquest vessant econòmic hi ha un altre

aspecte cultural, i és que oferim un seguit d'activitats a la ciutat i alhora els estudiants també s'aprofiten de l'oferta de Lleida. Així actualment Lleida s'ha convertit en una ciutat universitària. Abans també hi havia una interacció, el que passa és que sempre hi havia baralles entre els paers i els estudiants. En el barri on hi havia l'Estudi General tenia jurisdicció el rector, càrrec que ocupava un estudiant, i on hi ha estudiants sempre hi ha gresques.

—*Quins són els principals projectes que es faran en aquests tres anys de commemoració?*

—Han sortit molts projectes, de l'àmbit de la història, de l'àmbit de la medicina, de l'àmbit de la sociologia. Per exemple s'organitzarà un simposium internacional sobre les malalties infeccioses i la seva incidència en la societat al llarg de la història. Aquest tema té relació amb el passat de la UdL, ja que Jaume

d'Agramunt, metge i professor de l'Estudi General, és el primer autor d'un llibre sobre la pesta negra a Europa, al segle XIV i en català. Un altre projecte molt important és un llibre sobre la universitat en el canvi de segle, on participaran professors de diverses universitats. Això servirà per meditar sobre el paper que té la universitat en el món actual. Després també hi ha hagut un concurs internacional d'arquitectura, sota les directrius de la Unió Internacional d'Arquitectes i de la UNESCO. L'edifici escollit és una biblioteca universitària amb un auditori per a unes 300 persones, sales d'exposicions i dues biblioteques especialitzades, una sobre aigua i regadiu i l'altra sobre la història de les universitats.

—*Tot això forma part dels objectius de la UdL de consolidar la qualitat abans de crear noves carreres?*

—Per a la UdL és més important consolidar coses, que no pas fer passos en el buit. Jo considero que una

biblioteca és un signe d'una bona universitat. Jo quan visito universitats d'altres països, sistemàticament, passo per la biblioteca perquè reflecteix el que és aquella universitat. Si a nivell pressupostari hem fet retallades en alguns capítols, en la biblioteca no solament no disminueix, sinó que intentem que creixi.

—*Com valora el fet que es creïn noves universitats a Catalunya?*

—Jo crec que el govern de la Generalitat de Catalunya ha tingut una acció molt decidida per estendre el fet universitari a tot el territori de Catalunya amb universitats públiques. Això es produeix el 1991 quan trenca el cercle imaginari de la Universitat de Barcelona i crea la universitat de Girona, la Rovira i Virgili i la UdL. Aquest és un fet important, perquè una universitat no solament fa ensenyament, sinó que a més influeix en l'entorn. Des d'aquest punt de vista ha estat positiu. Després s'han creat unes universitats pri-

vades amb motius diversos i que no són de tipus econòmic. En tot cas tenim una oferta universitària molt alta.

—*I amb tendència a la uniformització, això és positiu?*

—És que, en general, el model d'especialització és molt difícil d'aplicar. En docència hi ha una base comuna que és a totes les universitats. D'altra banda, a Lleida tenim una singularitat dins de Catalunya, que són els estudis agraris i de forest. Això no vol dir que la UdL estigui especialitzada en això, sinó que els altres ensenyaments també tenen el mateix nivell, tractament i consideració. L'objectiu és que hi hagi un equilibri entre els diferents ensenyaments.

—*Lleida no és com Barcelona, això també es té en compte a l'hora de crear noves llicenciatures?*

—Hi ha dues maneres per crear noves llicenciatures, o es fa una

oferta interna o bé és una resposta a una demanda externa. A Lleida hi havia una demanda molt clara, que era Enginyeria Tècnica Industrial i ara, enguany, comencen aquests ensenyaments.

—*Fins al 2000 hi ha un seguit de projectes de commemoració. Però, després, quins són els reptes de futur?*

—De cara al futur la Universitat té el repte de la qualitat, de fer un procés d'ensenyament i d'aprenentatge que tinguin en compte les dificultats dels i de les estudiants per progressar en la seva formació. Hi ha un altre repte, molt difícil d'abordar, que és la diferència en investigació. La universitat ha de ser capaç de detectar quines són les demandes de l'entorn i donar-hi resposta. Això significa passar d'un plantejament en què cada professor decideix quina línia d'investigació segueix a plantejar uns objectius col·lectius assumits per tota la comunitat università-

"En l'àmbit europeu tenen més prestigi les universitats petites, més que les de les grans ciutats. En els centres petits és més fàcil innovar, i més que pels estudiants, per les inèrcies internes de la institució."

ria. Aquest és un plantejament a què les comunitats universitàries no estan acostumades.

—*Com es farà això a la UdL?*

—Nosaltres ho estem intentant amb la implantació dels estudis d'Enginyeria Tècnica Industrial, que són uns ensenyaments que parteixen de zero, i per tant, no hi ha corporativismes anteriors. A part d'això les universitats cada cop més pensaran què volen fer i això vol dir que han de redactar plans d'actuació plurianuals. La Universitat de Lleida és una de les universitats que ja ha redactat un pla d'actuació per al quadrienni 95-99. També plantejaran fer un ús més eficient dels recursos. En aquest sentit la UdL és la primera universitat catalana que ha redactat un Llibre Blanc sobre Política de Professorat, que pretén donar transparència i racionalitat. L'estalvi que això genera permet dedicar més recursos a augmentar la qualitat de les pràctiques i de les activitats docents en general. La UdL en aquest aspecte intenta innovar per ser una universitat investigadora i moderna que atregui l'estudiant.

—*Suposo que això ara té una especial importància ja que cada cop hi ha menys estudiants i més centres...*

—Sí, passem d'un mercat d'oferta que s'ho empassava tot a un mercat de demanda en què l'estudiant escollirà la universitat on estudiarà d'acord amb les prestacions que ofereixi cada centre en tots els aspectes. I nosaltres el que volem és que vingui gent que triï la nostra universitat com a primera opció. Una universitat no ha de voler omplir-se com a tercera i quarta opció, perquè sobretot és un drama personal per a l'estudiant.

—*Això genera competència amb les altres universitats?*

—En principi no crec, en tot cas hi haurà una interacció dinàmica entre universitats, en què unes aprendran de les altres. A més, Lleida, té un altre avantatge

—**Vostè al despatx té una reproducció d'una ceràmica, l'original del qual es troba a la Universitat de València...**

—**Sí, és del ceramista d'Alfons el Magnànim. Representa un sitial en flames, i hi ha una llegenda que diu "Siti perillós". És un bon recordatori per a un rector, saber que ha de tocar de peus a terra i tenir la utopia a les mans.**

Una mica és com en l'edat mitjana, en què el llatí afavoria molt la mobilitat del professorat per Europa. Dins del marc territorial de l'Institut Lluís Vives passa exactament el mateix.

—*Les realitats universitàries en aquest marc són, però, diferents. Com veu el mapa universitari valencià?*

—En principi, el mapa universitari és competència de les comunitats autònomes, que poden inspirar-se en la teoria pactista del govern de la Corona d'Aragó, elaborada per Marquilles, Callís i altres juriconsults al segle XIV a l'Estudi de Lleida, o bé poden actuar amb un altre estil. Com a rector d'una universitat sé molt bé que les formes són molt apreciades a la institució universitària i els polítics ho haurien d'aprendre, si no ho saben, per evitar friccions amb una institució molt gelosa de moltes coses, de vegades massa.

per als estudiants, i per als pares dels alumnes, i és que és una ciutat petita on la relació entre l'estudiant i el professor és més directa i la ciutat és més familiar. A part de tot això, crec que a nivell europeu tenen més prestigi les universitats petites, més que les de grans ciutats. Perquè és més fàcil innovar, i més que pels estudiants, per les inèrcies internes de la institució. La universitat no s'ha caracteritzat mai per innovar-se. Ha estat més preocupada per les innovacions a la societat que per la innovació pròpia, cosa que no vol dir que no hi hagi hagut universitaris innovadors com Bosch Gimpera o el doctor Robert o Giménez de los Ríos.

—*Com valora la tasca de l'Institut Lluís Vives (ILV)?*

—Jo crec que l'ILV crea un marc universitari en el qual hi ha un lligam important, la llengua, que uneix tot aquest territori, que en definitiva és una part de la Corona d'Aragó. La mobilitat d'estudiants i de professors que promou l'ILV dins d'aquest territori és important per l'intercanvi d'experiències i idees.

